

Energiearmoedebeleid bij gemeenten: voortgang, zorgen, en aanhoudende onduidelijkheid

Halfjaarlijkse monitoring bij gemeenten
over de uitvoering van energiearmoedebeleid

Vijfde editie – November 2024

TNO 2024 M12261

Samenvatting

1. Gemeenten aan het woord over energiearmoede
2. Woningcorporaties aan het woord over energiearmoede
3. Gemeenten en woningcorporaties over hun samenwerking bij verduurzaming
4. Reflectie op de resultaten

Samenvatting (1)

Overzicht

- TNO heeft in september en oktober 2024 onderzoek gedaan naar de uitvoering van energiearmoedebeleid door gemeenten, op basis van een enquête onder gemeentelijke beleidsmedewerkers. Aan deze vijfde editie van de halfjaarlijkse monitor hebben 186 beleidsmedewerkers uit 168 gemeenten deelgenomen.
- Voor deze editie van de monitor heeft TNO naast beleidsmedewerkers bij gemeenten *ook* medewerkers bij woningcorporaties gevraagd een vergelijkbare enquête in te vullen. 40 medewerkers uit evenveel woningcorporaties hebben op ons verzoek gereageerd. Op basis van hun antwoorden hebben we een gebalanceerd beeld geschetst over de voortgang op het gebied van energiearmoedebeleid en de knelpunten bij de samenwerking tussen gemeenten en woningcorporaties op het gebied van verduurzaming.
- Zowel gemeenten als woningcorporaties vinden dat **de samenwerking (best) goed gaat**, maar ook dat versnelling mogelijk is door beter samen te werken. Gemeenten kunnen voortvarender obstakels wegnemen, zoals bij vergunningverlening en natuurbescherming. Verder kunnen zowel gemeenten als woningcorporaties hun gebiedsontwikkelings- en vastgoedplannen eerder delen en afstemmen met elkaar, en tot een heldere taakverdeling komen.
- Er lijkt bij woningcorporaties veel minder animo te bestaan voor meer bindende afspraken dan bij gemeenten. Denk hierbij aan doelstellingen die gelden voor alle gemeenten en woningcorporaties. Respondenten die hier wel een voorstander van zijn, geven in de open vragen aan dat ze niet verwachten dat bindende afspraken alleen de bestaande knelpunten zullen wegnemen.
- De halfjaarlijkse monitor laat zien dat in de afgelopen jaren grote **voortgang** is geboekt. Toch blijven de **zorgen** onverminderd hoog. Zoals beschreven in dit onderzoek is er **aanhoudende onduidelijkheid** over het toekomstige energiearmoedebeleid, en bij de warmtetransitie blijven prangende vragen onbeantwoord. Uitblijven van die helderheid staat een vlotte transitie in de weg, en kan negatieve gevolgen voor energiearmoede(beleid) hebben.

Samenvatting (2)

Energiearmoedebeleid bij gemeenten

- Het beeld uit de resultaten is in hoge mate vergelijkbaar met het beeld uit de eerdere edities van de monitor.
- Drie uitdagingen blijven bestaan in de uitvoering van energiearmoedebeleid:
 - **Wie leven in energiearmoede?** Voor de helft van de gemeenten is het duidelijk wie tot deze groep behoort. 35% van de gemeentelijke respondenten geeft echter aan dat zij ook daadwerkelijk deze huishoudens effectief bereikt. Net als de vorige editie, geeft nu slechts de helft van de respondenten aan dat de instrumenten die ze inzetten effectief zijn.
 - **Regie op rijksniveau.** Evenals in voorgaande edities wordt (veel) ruimte voor verbetering gesignaleerd als er aanvullende middelen en betere regie vanuit de Rijksoverheid zou komen.
 - **Toekomstperspectief.** Respondenten blijven bezorgd over het (risico op) sociale en financiële problemen van de huishoudens in energiearmoede. Er is een duidelijke afname van het vertrouwen dat er voldoende politieke steun komt voor een structurele aanpak van energiearmoede.

Woningcorporaties en energiearmoede

- Woningcorporaties geven aan voldoende kennis en handelingsperspectief te hebben om energiearmoede aan te pakken, maar ook dat het lastig blijft om huishoudens in energiearmoede te identificeren. Hiermee samenhangend geeft een derde van de respondenten aan huishoudens in energiearmoede geen voorrang te kunnen of willen geven bij woningrenovaties.
- Het is opvallend dat 80% van de respondenten vindt dat de gemeenten woningcorporaties beter kunnen ondersteunen met slimmer gebruik van mensen en middelen, terwijl dit bij gemeenten slechts een derde is.
- Een meerderheid van de respondenten bij woningcorporaties is (sterk) tegen bindende doelstellingen vanuit de Rijksoverheid, terwijl twee derde van de gemeenten dat wel zou willen. Ruim de helft van de respondenten bij woningcorporaties wil liever geen bindende afspraken met gemeenten, terwijl 70% van de gemeentelijke respondenten dit wel een goed idee vindt.

Samenvatting (3)

Gemeenten en woningcorporaties kunnen samen versnellen

- Woningcorporaties spelen een grote rol bij de aanpak van energiearmoede, maar in eerdere edities gaven gemeenten aan hier niet altijd direct zicht of invloed op te hebben. In dit onderzoek zien we dat **de samenwerking (best) goed gaat**, maar ook dat versnelling mogelijk is:
- Gemeenten kunnen **obstakels wegnemen**, bijvoorbeeld door pragmatisch en voortvarend optreden bij vergunningverleningen en natuurbescherming, en door een regierol te nemen bij het aanpakken van frictie en vertraging bij gespikkeld bezit en VvE's (hoewel er hier geen eenvoudige oplossingen voorhanden zijn).
- Er lijkt vooral behoefte aan **betere afstemming van plannen, heldere afspraken**, en een **heldere taakverdeling**. Woningcorporaties kunnen bijvoorbeeld eerder inzage geven in hun vastgoed- en onderhoudsplanning. Gemeenten kunnen het proces en richting van de warmtetransitie proactiever delen.
- Er is bij woningcorporaties **weinig animo voor meer bindende afspraken**. Respondenten bij gemeenten die hier wel een voorstander van zijn, verwachten niet dat bindende afspraken de bestaande knelpunten zullen wegnemen.

Vooruitgang, zorgen, en aanhoudende onduidelijkheid

- In de afgelopen jaren is grote **vooruitgang** geboekt: veel woningen zijn verbeterd met kleine ingrepen, huishoudens weten steeds beter hoe ze hun energie-uitgaven beheersbaar kunnen houden, en er zijn ambitieuze plannen en afspraken voor woningrenovaties.
- Toch blijven de **zorgen** onverminderd hoog. Huishoudens in energiearmoede zijn voor een deel nog lastig te identificeren en bereiken. Verder is er geen vangnet als de energieprijzen plotseling sterk stijgen. Niet zelden worden renovaties gehinderd door knelpunten rondom 'gespikkeld bezit', vergunningverlening, en natuurbeheer. De warmtetransitie komt ook langzaam op gang.
- Ten slotte is er **aanhoudende onduidelijkheid**. De Rijksoverheid biedt onvoldoende toekomstperspectief voor energiearmoedebeleid, en ook bij de warmtetransitie blijven prangende vragen onbeantwoord: hoe worden de kosten voor huishoudens beheersbaar gehouden? Wat gebeurt er wanneer warmtenetten geen optie zijn? Wie doet de investeringen?
- Uitblijven van deze helderheid staat een vlotte transitie in de weg, en kan grote negatieve gevolgen voor energiearmoede(beleid) hebben.

1. Gemeenten aan het woord over energiearmoede

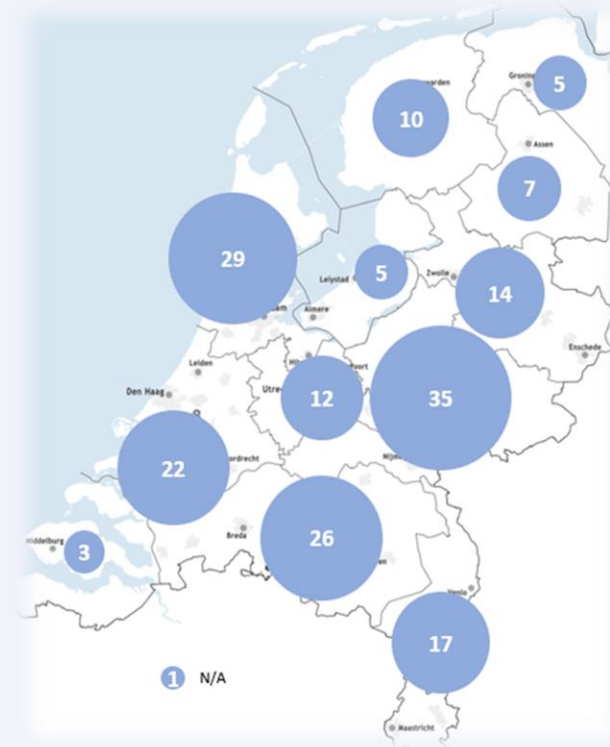
De enquête voor gemeenten bestaat uit 35 meerkeuzevragen, ingedeeld naar onderwerp:

- **Beeldvorming** over de aanpak van energiearmoede
- **Voortgang** binnen de eigen organisatie
- Ruimte voor **verbetering**
- **Vertrouwen** in de toekomst

Meerkeuzevragen over samenwerking met woningcorporaties worden gepresenteerd later in dit rapport

Deelnemers hebben de enquête naar hun persoonlijke mening en oordeel, en hun eigen professionele expertise ingevuld, en niet naar de standpunten van hun gemeenten.

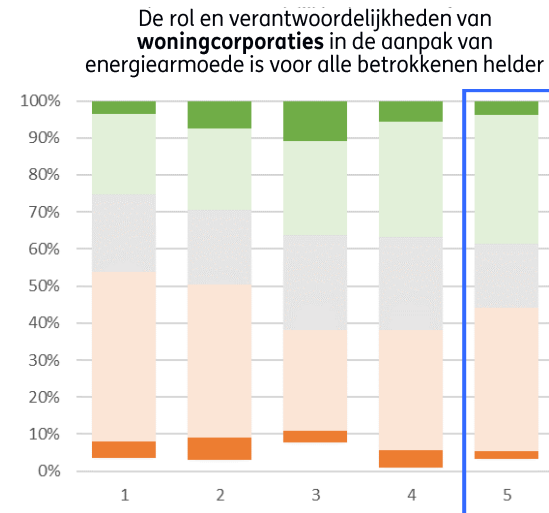
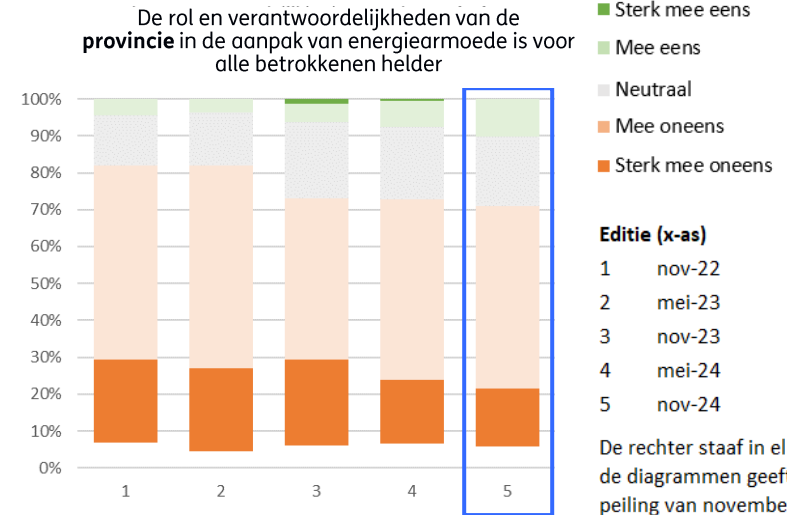
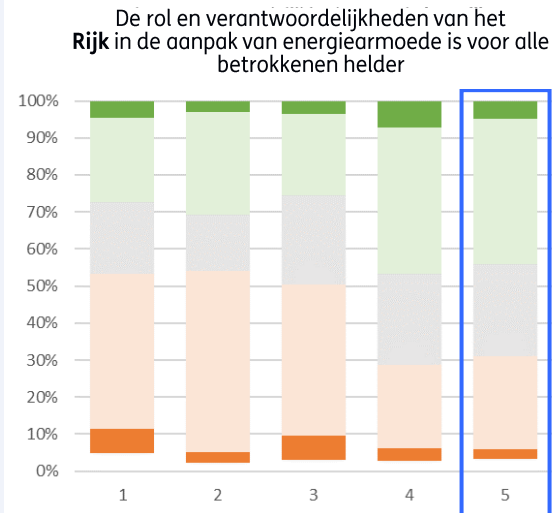
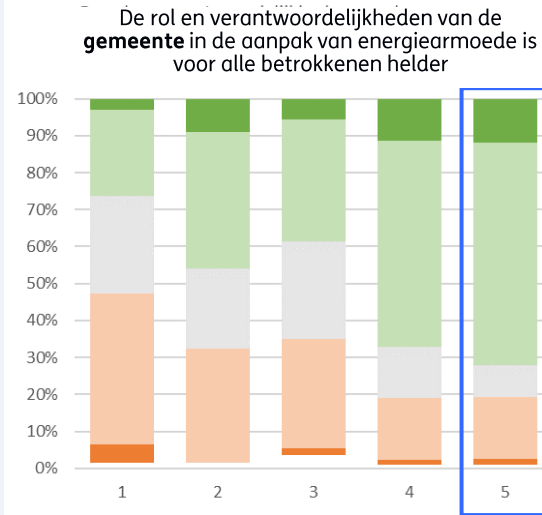
- 186 respondenten uit 168 gemeenten
 - 30 respondenten uit de 24 grotere gemeenten (G44).
 - 29 respondenten uit de 80 kleinste gemeenten (K80).

Gemeenten

Beeldvorming

- 70% van de respondenten vindt dat de rol van de **gemeente** in de aanpak van energiearmoede voor iedereen helder is. Dit is een forse verbetering ten opzichte van 40% een jaar eerder (in editie 3, november 2023).
- Net als in voorgaande edities, is de rol van de **provincie** volgens de meeste respondenten onduidelijk.
- De helft van de respondenten meent dat de rol van de **Rijksoverheid** voor iedereen helder is, terwijl 30% meent van niet (20% antwoordde neutraal).
- Volgens 40% van de respondenten is de rol van **woningcorporaties** voor iedereen helder, terwijl circa 40% vindt van niet (ook hier heeft 20% neutraal geantwoord).

■ Sterk mee eens
■ Mee eens
■ Neutraal
■ Mee oneens
■ Sterk mee oneens

Editie (x-as)

1 nov-22

2 mei-23

3 nov-23

4 mei-24

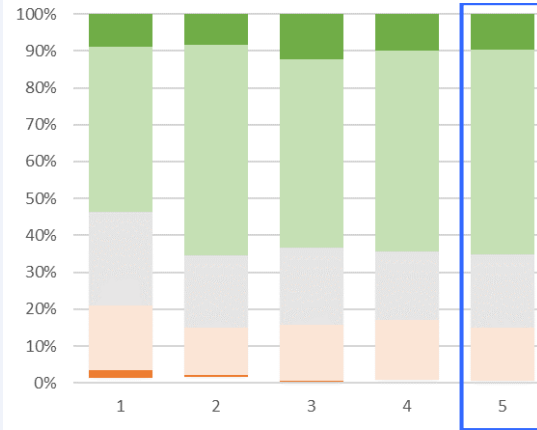
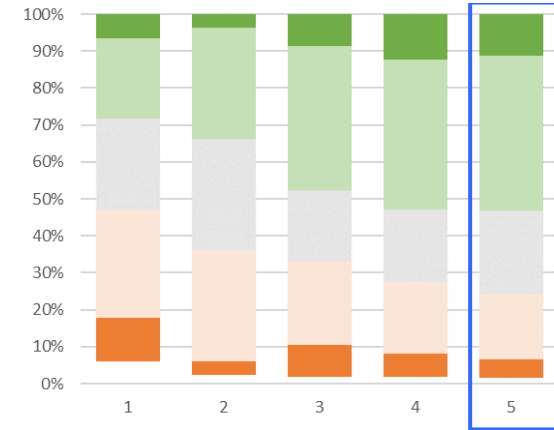
5 nov-24

De rechter staaf in elk van de diagrammen geeft de peiling van november 2024 weer (i.e. editie 5)

Gemeenten

Voortgang (1)

- Een ruime meerderheid vindt dat er **voldoende kennisopbouw** is over energiearmoede binnen de gemeentelijke organisatie. Dit geldt ook voor de opbouw van eigen kennis en vaardigheden om huishoudens in energiearmoede te helpen.
- Hoewel de helft van de respondenten vindt dat hun gemeente over **voldoende financiële middelen** beschikt, zijn er nog steeds zorgen over beschikbare capaciteit: slechts een derde vindt dat dit voldoende in hun gemeente.
- De beschikbaarheid van **voldoende capaciteit** (mensen) is weliswaar verbeterd ten opzichte van eerdere edities, maar blijft nog steeds een aandachtspunt voor veel gemeenten.

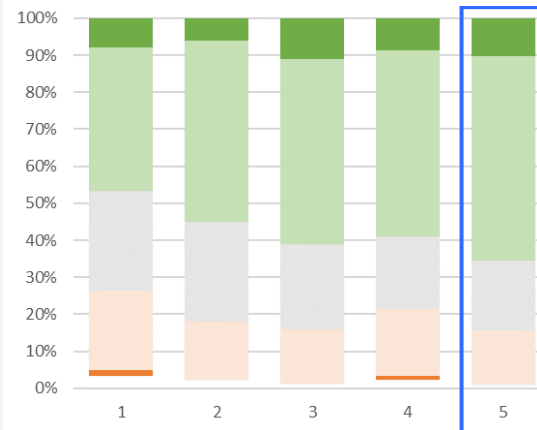
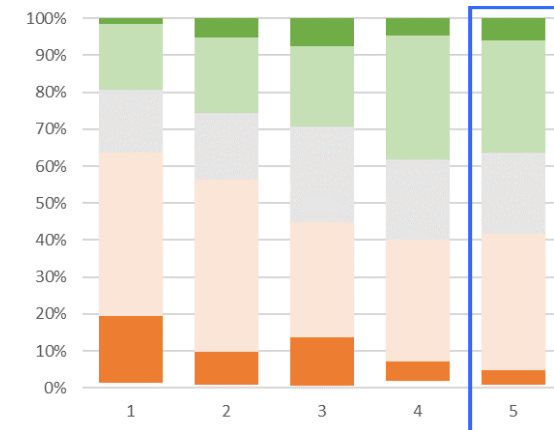
Binnen onze organisatie is er **voldoende kennisopbouw** over energiearmoedeMijn organisatie beschikt over **voldoende financiële middelen** om huishoudens in energiearmoede te ondersteunen

■ Sterk mee eens
 ■ Mee eens
 ■ Neutraal
 ■ Mee oneens
 ■ Sterk mee oneens

Editie (x-as)

1 nov-22
 2 mei-23
 3 nov-23
 4 mei-24
 5 nov-24

De rechter staaf in elk van de diagrammen geeft de peiling van november 2024 weer (i.e. editie 5)

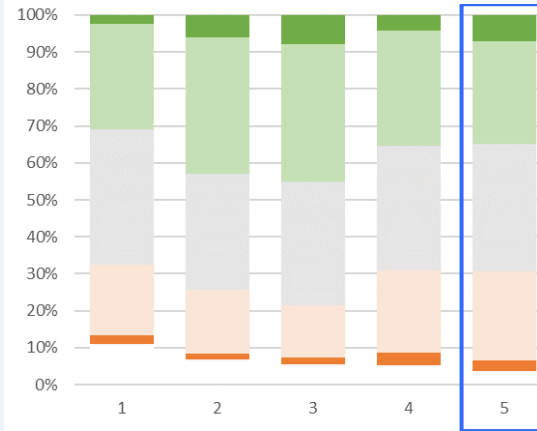
Ik beschik over **voldoende kennis en vaardigheden** om huishoudens in energiearme te helpenMijn organisatie beschikt over **voldoende capaciteit** (mankracht) om huishoudens in energiearmoede te helpen

Gemeenten

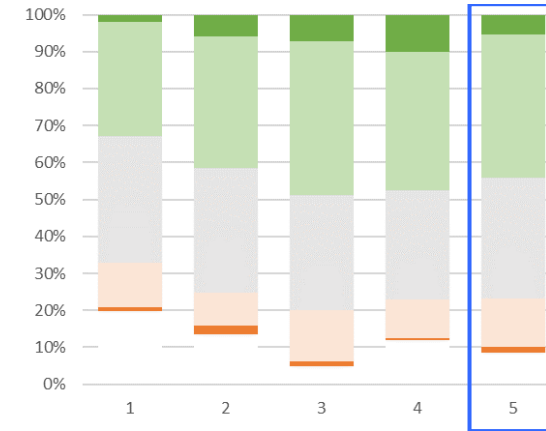
Voortgang (2)

- Drie uitdagingen blijven bestaan in de uitvoering van energiearmoedebeleid.
- Ten eerste is het slechts voor iets meer dan de helft van de gemeenten duidelijk **wie tot de groep behoort**: voor 30% is het niet duidelijk en 15% antwoordt neutraal. Dit is een terugkomende uitdaging en is het direct gevolg van de privacywetgeving (de AVG).
- Ten tweede geeft slechts 35% aan dat hun gemeente in staat is huishoudens in energiearmoede **effectief te bereiken**. 65% is neutraal of geeft aan dat ze huishoudens niet bereiken.
- Ten derde meent slechts de helft de gemeenten dat hun **instrumenten om huishoudens te helpen effectief** zijn.

Mijn organisatie bereikt de groep huishoudens in energiearme

De instrumenten die we inzetten om huishoudens in energiearmoede te helpen zijn effectief

■ Sterk mee eens
 ■ Mee eens
 ■ Neutraal
 ■ Mee oneens
 ■ Sterk mee oneens

Editie (x-as)

1 nov-22

2 mei-23

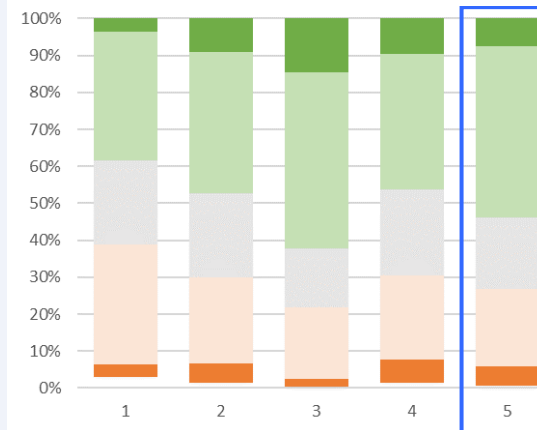
3 nov-23

4 mei-24

5 nov-24

De rechter staaf in elk van de diagrammen geeft de peiling van november 2024 weer (i.e. editie 5)

Binnen onze organisatie weten we wie tot de groep huishoudens in energiearmoede behoort

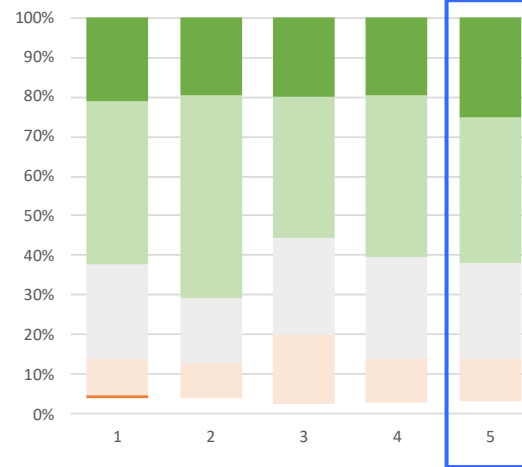

Gemeenten

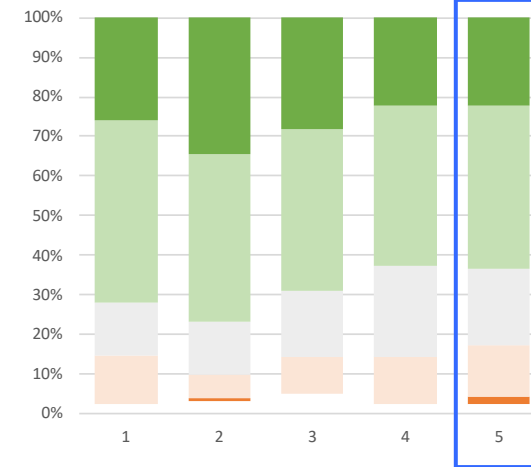
Ruimte voor verbetering

- Respondenten zien net als in voorgaande edities (veel) ruimte voor verbetering door aanvullende middelen en betere regie vanuit de Rijksoverheid.
- Een groot deel van de respondenten ziet ruimte voor betere samenwerking met diverse betrokkenen binnen en buiten de eigen organisatie. Er moet hier wel worden aangetekend dat men ook bij (redelijk) goed functionerend beleid altijd ruimte zien voor verbetering in de samenwerking.

Er is op korte termijn ruimte voor verbetering op het gebied van **aanvullende rijksmiddelen**

Er is op korte termijn ruimte voor verbetering op het gebied van **meer regie vanuit het Rijk**

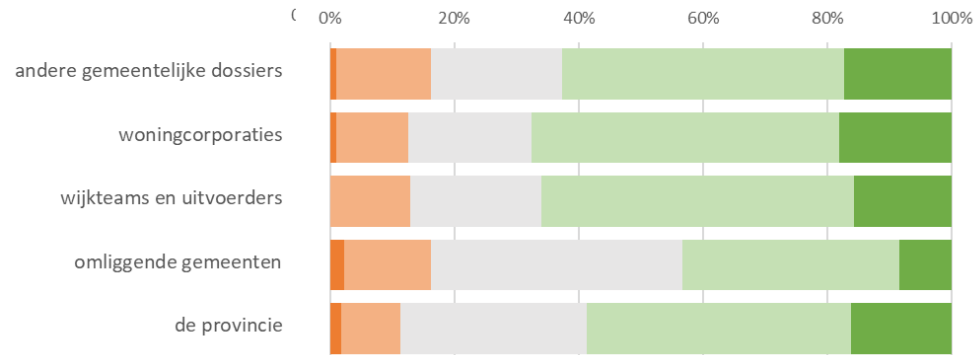
- Sterk mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Mee oneens
- Sterk mee oneens

Editie (x-as)

- 1 nov-22
- 2 mei-23
- 3 nov-23
- 4 mei-24
- 5 nov-24

De rechter staaf in elk van de diagrammen geeft de peiling van november 2024 weer (i.e. editie 5)

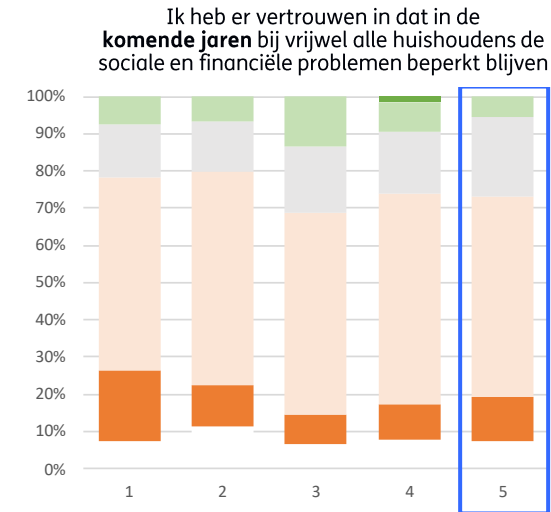
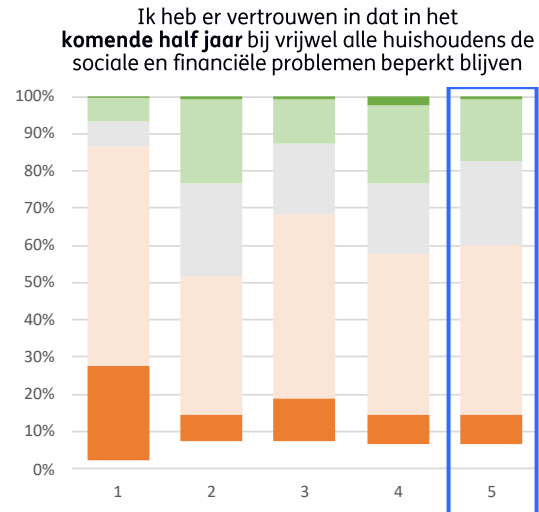
Er is naar mijn mening op korte termijn ruimte voor verbetering op het gebied van **samenwerking met ...**

Gemeenten

Vertrouwen in de toekomst

- Respondenten **blijven bezorgd** over het (risico op) sociale en financiële problemen van de huishoudens in de doelgroep.
- Er is een duidelijke afname van het vertrouwen dat er voldoende **politieke steun** komt voor een structurele aanpak van energiearmoede.
- Het vertrouwen dat de **eigen organisatie** voldoende prioriteit geeft aan een middellangetermijnaanpak van energiearmoede blijft (vrij) hoog.

■ Sterk mee eens
 ■ Mee eens
 ■ Neutraal
 ■ Mee oneens
 ■ Sterk mee oneens

Editie (x-as)

1 nov-22

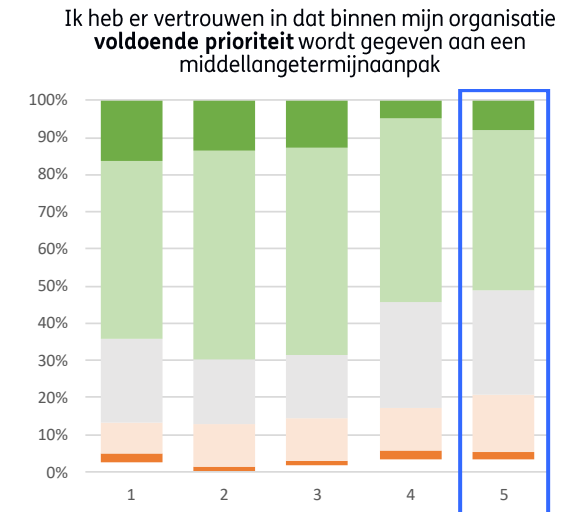
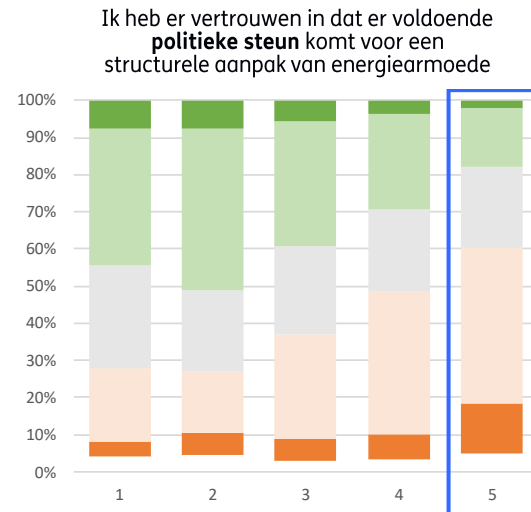
2 mei-23

3 nov-23

4 mei-24

5 nov-24

De rechter staaf in elk van de diagrammen geeft de peiling van november 2024 weer (i.e. editie 5)

2. Woningcorporaties aan het woord over energiearmoede

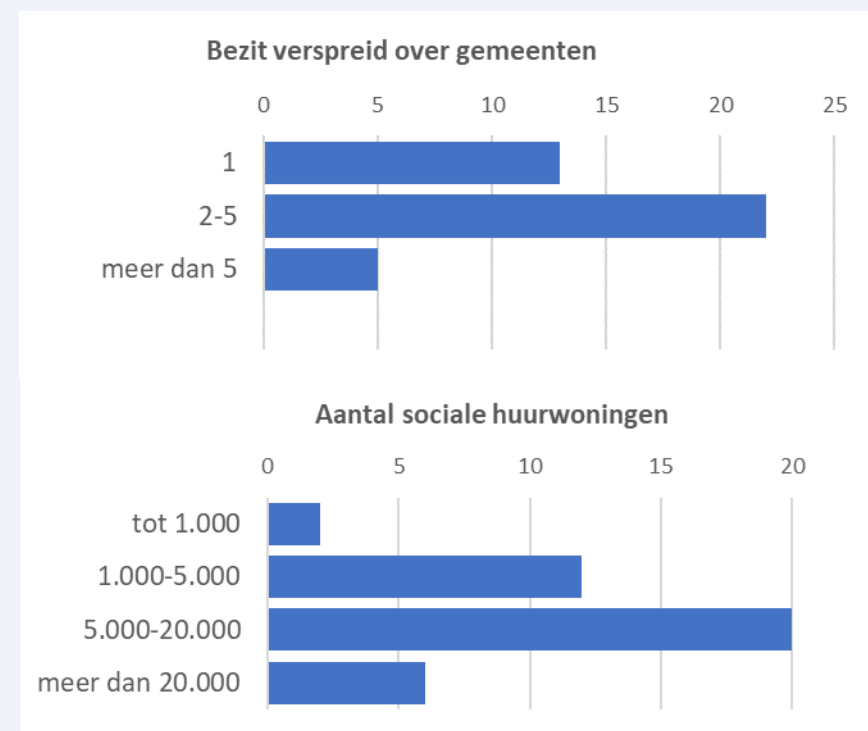
De enquête voor woningcorporaties bestaat uit 22 meerkeuzevragen, ingedeeld naar onderwerp:

- **Beeldvorming** over de aanpak van energiearmoede
- **Voortgang** binnen de eigen organisatie
- Ruimte voor **verbetering**

De vragen over samenwerking met gemeenten worden gepresenteerd in de volgende sectie van dit rapport

Deelnemers hebben de enquête naar hun persoonlijke mening en oordeel, en hun eigen professionele expertise ingevuld, en niet naar de standpunten van hun woningcorporatie.

- 40 respondenten vanuit woningcorporaties
 - Een groot deel heeft bezit in meer dan één gemeente.
 - 20 deelnemende corporaties hebben 5.000-20.000 woningen in bezit, 6 hebben meer dan 20.000 woningen in bezit.

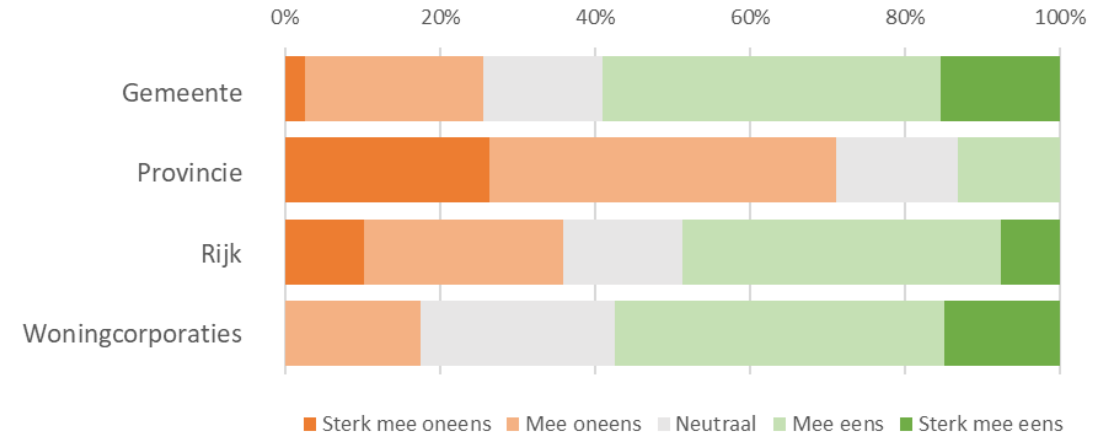

Woningcorporaties

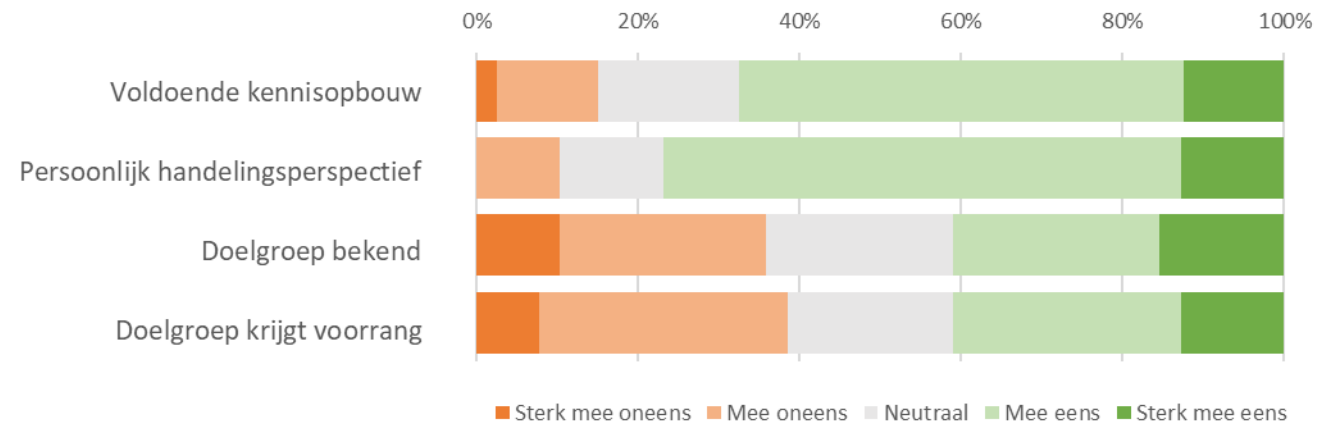
Beeldvorming en voortgang

- De beeldvorming over de rolverdeling bij woningcorporaties (n=40) is in hoge mate vergelijkbaar met die onder respondenten uit de gemeenten (n=186). Zowel gemeenten als woningcorporaties vinden hun eigen rol (iets) duidelijker dan die van andere partijen.
- Een groot deel van de respondenten vindt de kennisopbouw binnen hun woningcorporatie en hun persoonlijk handelingsperspectief voldoende.
- Een derde van de respondenten geeft aan onvoldoende zicht te hebben op de groep huishoudens in energiearmoede: het is niet duidelijk voor welke huishoudens energiearmoede een realiteit is (of dreigt te worden). Ruim een derde geeft aan dat deze groep geen voorrang krijgt – of kan krijgen – bij woningverbetering.

De rol en verantwoordelijkheden van [...] in de aanpak van energiearmoede is voor alle betrokkenen helder

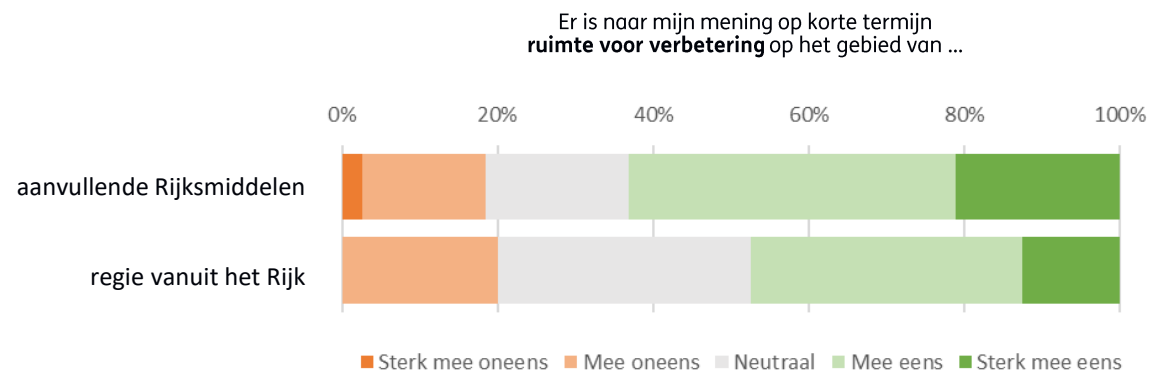
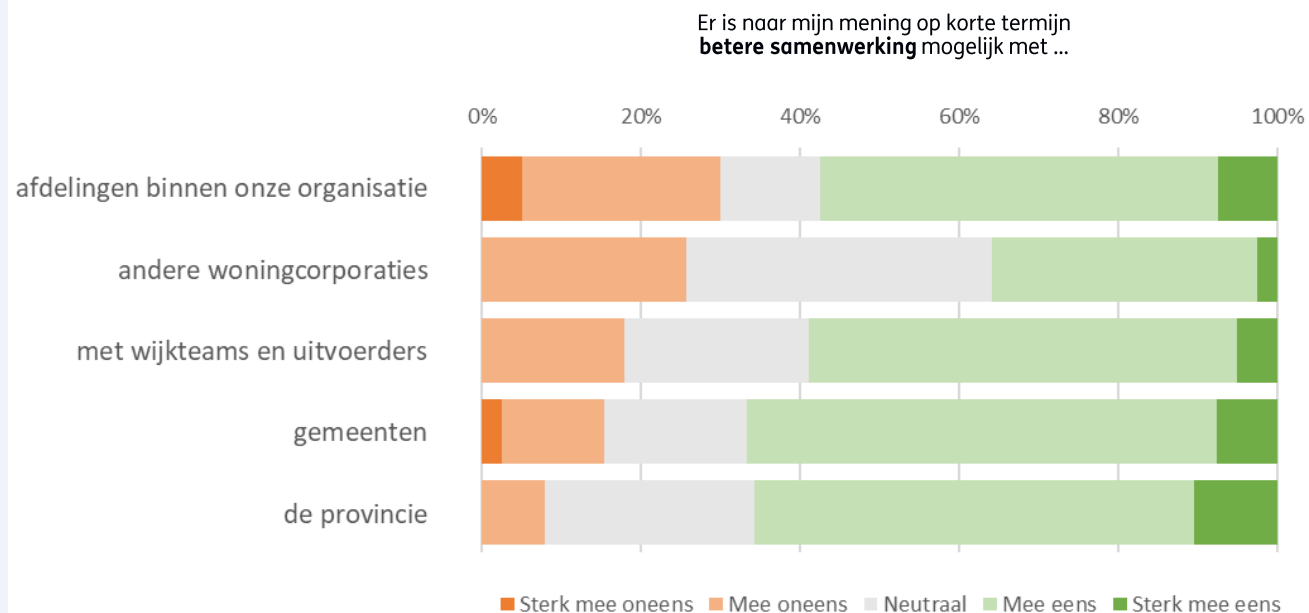
Er is voldoende voortgang binnen mijn organisatie op het gebied van....

Woningcorporaties

Ruimte voor verbetering

- Er lijkt veel ruimte voor verbetering in samenwerking. Evenals bij de gemeenten moet hierbij worden aangemerkt dat men ook bij voldoende voortgang toch (altijd) ruimte ziet voor verbetering.
- Volgens meer dan 60% van de respondenten zouden aanvullende Rijksmiddelen de aanpak van energiearmoede ten goede komen. Circa een derde wil meer regie vanuit het Rijk (slechts 20% is het daar niet mee eens).
- Zowel respondenten uit gemeenten als woningcorporaties zouden aanvullende rijksmiddelen willen zien. Respondenten uit woningcorporaties vragen echter minder nadrukkelijk naar meer regie vanuit de Rijksoverheid.

3. Gemeenten en woningcorporaties over hun samenwerking op het gebied van verduurzaming

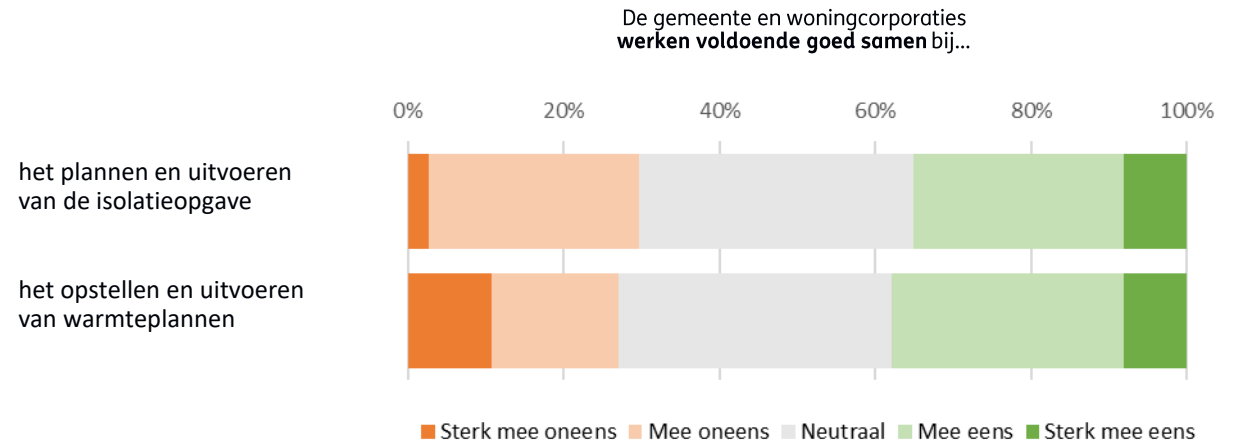
Wij hebben alle respondenten (dus van gemeenten *en* woningcorporaties) 7 meerkeuzevragen en twee open vragen voorgelegd over verduurzaming van woningen, en samenwerking en interactie tussen gemeenten en woningcorporaties.

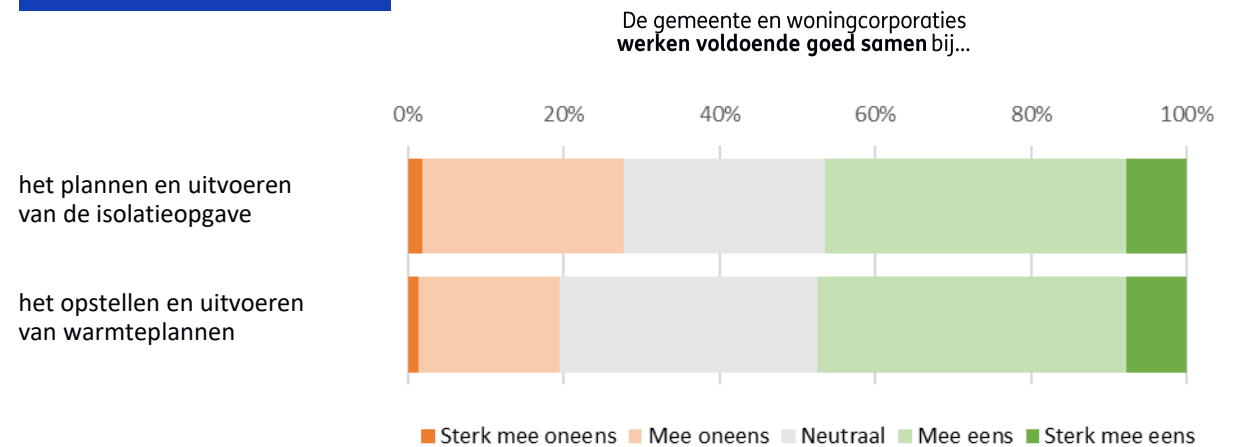
Interactie met overheden (1)

- De meerkeuzevragen over interacties tussen woningcorporaties, gemeenten en het Rijk zijn zowel aan respondenten uit gemeenten als uit woningcorporaties voorgelegd.
- Een derde van de respondenten uit woningcorporaties vindt de samenwerking met de gemeente voldoende goed, en iets minder dan een derde niet. Dit geldt zowel voor het plannen en uitvoeren van de isolatieopgave, als voor het opstellen en uitvoeren van de warmteplannen.
- Onder gemeentelijke respondenten vindt bijna de helft dat de samenwerking voldoende goed is.

Woningcorporaties

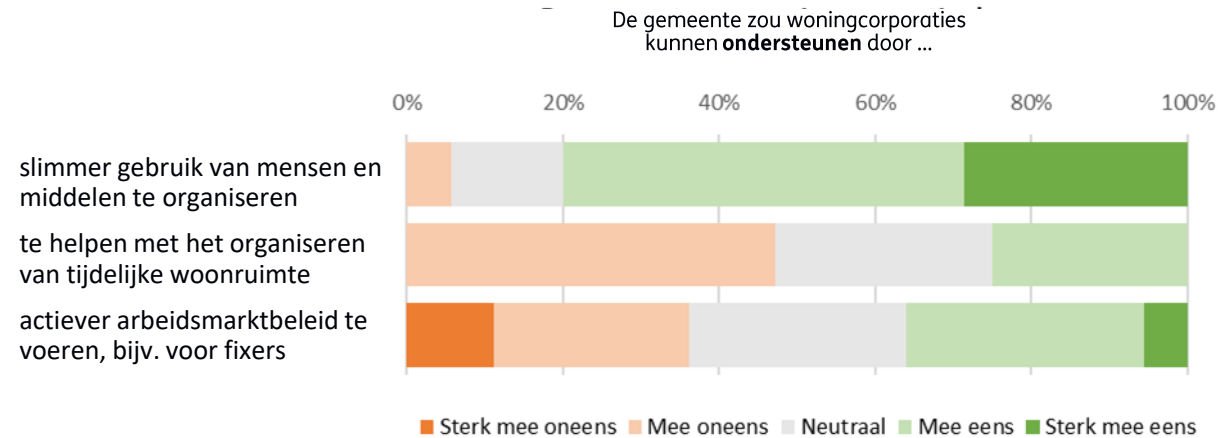
Gemeenten

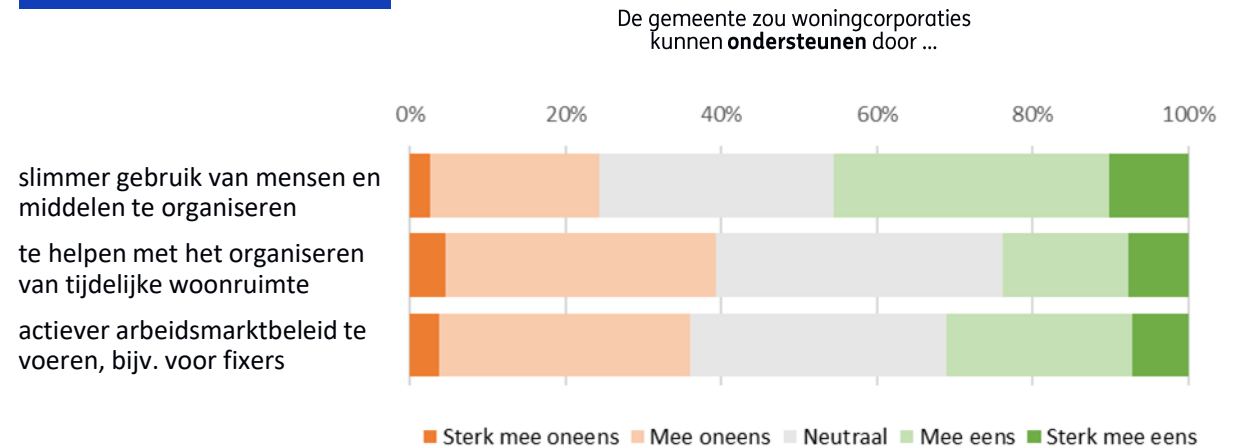
Interactie met overheden (2)

- Het is opvallend dat 80% van de respondenten van woningcorporaties vindt dat gemeenten hen beter zouden kunnen ondersteunen met slimmer gebruik van mensen en middelen, terwijl het onder gemeentelijke respondenten slechts gaat om een derde van de respondenten
- Een minderheid van de respondenten ziet een (grotere) rol voor gemeenten bij het organiseren van tijdelijke woonruimte of actiever arbeidsmarktbeleid voor energiecoaches en -fixers.

Woningcorporaties

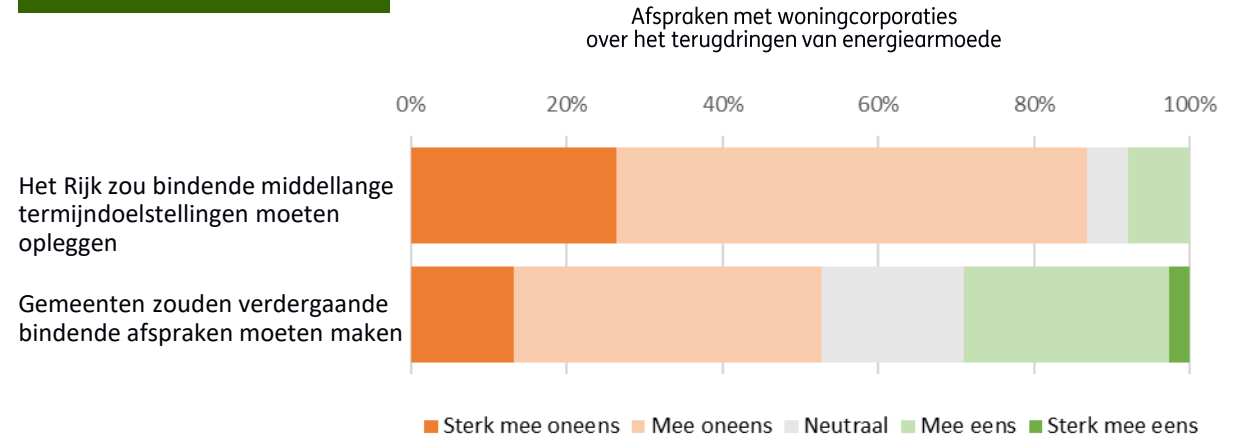
Gemeenten

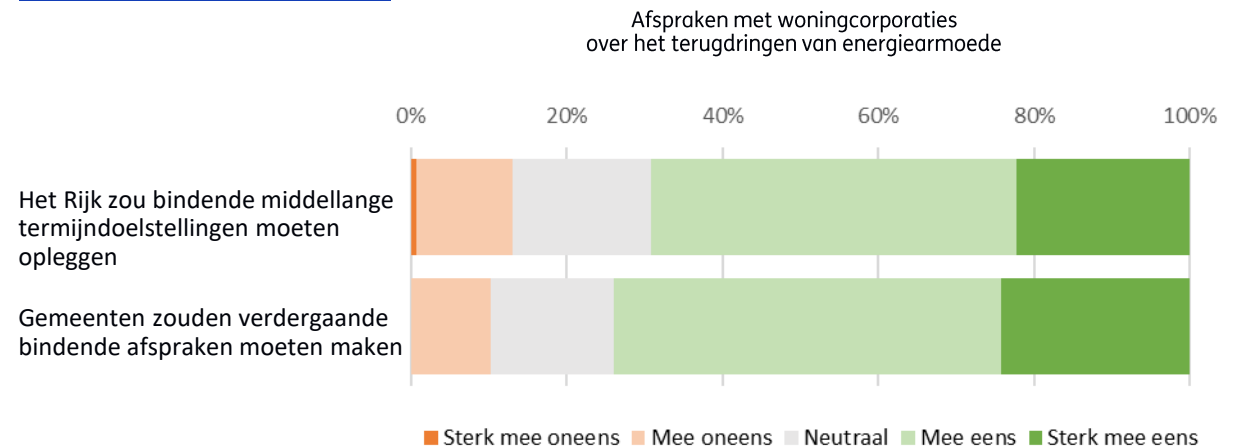
Interactie met overheden (3)

- De overgrote meerderheid van de woningcorporaties is (sterk) tegen bindende middellangetermijndoelstellingen over de aanpak van energiearmoede vanuit de Rijksoverheid, terwijl twee derde van de gemeentelijke respondenten dat wel zou willen.
- Ruim de helft van de respondenten van woningcorporaties heeft geen voorkeur voor verdergaande bindende afspraken met gemeenten over het terugdringen van energiearmoede. 70% van de respondenten uit gemeenten vindt dit wel een goed voorstel.

Woningcorporaties

Gemeenten

Gemeenten

Hoe kan de samenwerking tussen gemeente en woningcorporatie(s) op het gebied van verduurzaming (i.e. isolatie en warmtevoorziening) worden verbeterd?

- Veel gemeentelijke respondenten vinden dat de samenwerking met de woningcorporatie(s) in de aanpak van energiearmoede vrij goed verloopt. In enkele gemeenten gaat het minder goed.
- Respondenten onderkennen dat er mogelijkheden zijn om de afstemming van korte- en langetermijnacties te verbeteren, en inzicht te vergroten in elkaars plannen en prioriteiten.
- Een groot deel van de respondenten uit gemeenten geeft aan dat hun gemeente betrekkelijk weinig invloed heeft op de activiteiten van woningcorporaties: ze kunnen niet worden afgedwongen en de doorlooptijd van veel renovatietrajecten is lang en moet daarom ver vooruit worden gepland.

“Betere afstemming van de plannen over en weer.”

“Het zou fijn zijn als de gemeente ook meer zeggenschap kan krijgen over het bezit van de woningcorporatie om meer sturing te geven aan de isolatieopgave en het aardgasvrij maken van dit bezit.”

“Vaak willen besturen (ook het gemeentebestuur) zich niet concreet vastleggen op concrete doelen, waardoor de afspraken te algemeen en ook te vrijblijvend worden.”

“De contacten zijn goed, maar we lopen er iedere keer aan dat de kosten te hoog zijn om een versnelling te maken op het gebied van verduurzaming.”

“De samenwerking en het contact zijn goed, maar woningcorporaties hebben hun eigen uitvoeringsagenda, die lang van tevoren vastligt en waar wij als gemeente weinig invloed op uit kunnen oefenen.”

“Weet ik niet. Samenwerking is prima.”

“De samenwerking verloopt eigenlijk al goed, we hebben een regulier energiearmoedeoverleg. Het lastigste punt waar we tegenaan lopen is het verhaal rondom staatssteun.”

“Beter inzicht in elkaars planning en prioriteiten. Gemeente weet te laat of te weinig van de corporatieprioriteiten. We kunnen daarom niet gezamenlijk optrekken.”

“Een proces van geven en nemen, wat biedt je als gemeente en wat kan de corporatie dan realiseren. Doelen neerleggen zonder middelen of consequenties zijn minder effectief.”

Woningcorporaties

Hoe kan de samenwerking tussen gemeente en woningcorporatie(s) op het gebied van verduurzaming (i.e. isolatie en warmtevoorziening) worden verbeterd?

- Respondenten van woningcorporaties zijn in het algemeen ook positief over de samenwerking met de gemeente(n) bij de aanpak van energiearmoede. Net als gemeenten worstelen ook woningcorporaties met de identificatie van de groep huishoudens in energiearmoede.
- Er is nog veel winst te behalen in communicatie en afstemming, waarbij heldere afspraken van groot belang zijn. Hoewel in een aantal gemeenten afspraken bestaan met woningcorporaties, gebeurt het nog te vaak dat deze niet concreet genoeg zijn, aldus respondenten.
- Respondenten van woningcorporaties wijzen op het belang van een duidelijke rolverdeling. Zij onderschrijven hun regierol bij sociale huurwoningen, maar vinden dat gemeenten in eenzelfde tempo moeten werken aan de verduurzaming van particuliere huurwoningen en koopwoningen. Twee aandachtspunten zijn complexen met gespikkeld bezit (bijvoorbeeld sociale huurwoningen en particuliere woningeigenaren) waar vertraging optreedt, en sociale huurwoningen met labels C en D waar pas op langere termijn aandacht voor komt.
- De warmtetransitie is langzaam op gang aan het komen en woningcorporaties hebben daarbij veel te bieden, maar ze moeten wel in een vroeg stadium mee kunnen denken en plannen.

“[We] zijn tevreden [over] hoe de gemeente het doet.”

“Elke gemeente geeft op eigen manier invulling aan besteding van rijks gelden en vindt op eigen manier het wiel uit. Meer afstemming onderling zou helpen.”

“Waar huurders [wat] betreft isolatie vaak worden vergeten zijn de woningen die een C of D label hebben. Dit zijn precies de woningen waar de gemeente niet naartoe wil met een [energie]fixer, terwijl deze huurders tot 2029 geen aandacht van ons krijgen.”

“Kansen in het beter opleiden van bestuurders en wethouders [...] geen idee hoe het is om in de kou te zitten, rekeningen niet [te] kunnen betalen, of naar je werk te gaan zonder ontbijt.”

“Regie en visie op een haalbare warmtetransitie.”

“Vroegtijdig plannen met elkaar communiceren [...] hopelijk naar de toekomst samen projecten oppakken.”

“Veel meer de aanpak met elkaar bespreken [...] zodat de opgaven van gemeente en corporatie beter op elkaar afgestemd worden.”

“De gemeente zou meer kunnen doen voor versnipperd [gespikkeld] bezit. Verder loopt de samenwerking in principe goed, al kan de planning beter met elkaar afgestemd worden.”

“Wijkgerichte samenwerking bij verduurzaming.”

Gemeenten

Wat kan de gemeente doen om woningcorporaties te helpen met de versnelling van verduurzaming van hun woningbezit? Is het zinvol om dit in bindende prestatieafspraken vast te leggen? Waarom (niet)?

- Een deel van de gemeentelijke respondenten geeft aan dat ze al prestatieafspraken hebben met woningcorporaties, of dat ze deze wel (meer) zouden willen. Het hoofdargument hiervoor is dat dit energiearmoede een hogere prioriteit kan geven en dat het kan leiden tot concretere afspraken. Een ander deel van de respondenten is minder enthousiast over prestatieafspraken, en geeft de voorkeur aan meer sturing op gezamenlijke doelen en draagvlak.
- Respondenten van gemeenten geven aan dat ze woningcorporaties meer helderheid kunnen bieden over (middel)langetermijnplannen op wijk- en complexniveau. Dit geldt voor renovatieplanning, maar vooral ook voor plannen in het kader van de warmtetransitie.
- De gemeenten zou voortvarender kunnen zijn in de aanpak van barrières zoals het doorbreken van impasses bij gemengde VvE's, en het opstellen van soortenmanagement plannen.
- Respondenten uit gemeenten zien dat investeringen voor woningrenovaties en duurzame warmtevoorzieningen groot zijn, maar zien zich tegelijkertijd niet in staat om hierbij te helpen, vanwege onvoldoende financiële middelen en/of omdat de SPUK-middelen vanwege staatssteunbeperkingen niet direct aan woningcorporaties kunnen worden verstrekt.

“Uitvoeringsplannen op orde hebben [en] keuzes maken in wijken, zodat woningcorporaties hier rekening mee kunnen houden bij renovatieprojecten.”

“Het vastleggen van concrete en bindende afspraken zou inderdaad kunnen helpen, mits deze toch in bepaalde mate afdwingbaar zijn.”

“Bindende prestatieafspraken lijkt me niet de oplossing. Beter zou het zijn om iets meer ruimte te laten aan de woningcorporaties.”

“Lastig om lange termijn plannen op te stellen omdat we veelal met incidentele middelen (veelal tijdelijk) moeten werken. Daarbij komt ook nog het ravijnjaar op ons af, waardoor we te maken krijgen met diverse omhoogingsmaatregelen.”

“Prestatieafspraken zullen met de huidige middelen niet gemaakt worden. Het tempo wordt nu bepaald door geld, niet door wil. Meer geld is meer tempo.”

“Warmtevoorziening: duidelijkheid scheppen met het Warmteprogramma en woningcorporatie hierbij betrekken.”

“Woningcorporaties willen vooral hulp bij de gemengde VvE's [...] zouden graag zien dat gemeente hierin een voortrekkersrol in neemt.”

“Liever geen bindende prestatieafspraken, hoewel verleidelijk. Liever werken vanuit draagvlak en begrip.”

“Goede samenwerking in de (te vernieuwen) warmtevisie van de gemeente. Hoe kunnen deze plannen zorgdragen voor een versnelling van met name de kwetsbaarste huishoudens in woningen met een slecht energielabel.”

Woningcorporaties

Wat kan de gemeente doen om woningcorporaties te helpen met de versnelling van verduurzaming van hun woningbezit? Is het zinvol om dit in bindende prestatieafspraken vast te leggen? Waarom (niet)?

- Een groot deel van de woningcorporatie respondenten geeft expliciet aan dat ze niets voelen voor bindende doelen of meer prestatieafspraken. Vertragingen worden niet veroorzaakt door gebrek aan wil of prioriteitsstelling, maar eerder door praktische zaken zoals natuurbescherming, vergunningen, beschikbare middelen, en duidelijkheid rondom (middel)langetermijnwijkontwikkeling.
- Op diverse onderwerpen zouden gemeenten een leidende rol moeten pakken bij het slechten van barrières, aldus respondenten:
 - **Vaart maken en pragmatisch/soepel zijn** bij vergunningverleningen en natuurbescherming. Een leidende rol nemen bij het aanpakken van frictie en vertraging bij gespikkeld bezit en VvE's.
 - **Wijkgerichte samenwerking**, te beginnen met delen en stroomlijnen van plannen. Gemeenten kunnen energiecoaches inzetten voor gedrag en contracten, fysieke ingrepen kunnen en willen woningcorporaties zelf regelen.
 - **Regie op een haalbare warmtetransitie**, liefst op wijk- en complexniveau.

“Een financiële bijdrage zou helpen in de versnelling. Snelheid is nu afhankelijk van onze investeringsruimte [...] soepeler omgaan met welstandseisen als het gaat om verduurzaming.”

“Isoleren is vooral iets voor de corporaties zelf. In de warmtevoorziening heeft de gemeente een belangrijke rol.”

“De flora en fauna onderzoeken zouden door de gemeente geclusterd en aangestuurd kunnen worden, incl. de te nemen maatregelen.”

“Geld erbij. De grote investeringen verdienen wij niet terug”

“Een duidelijke visie op warmtevoorziening in de toekomst van wijken te ontwikkelen. Dus wijkvisies.”

“We hebben met name duidelijkheid nodig over de toekomstplannen. Transitievisies warmte zijn nog heel algemeen.”

Duidelijke visies neerleggen over toekomstige warmtebronnen, en deze blijvend uitdragen (geen tussentijdse wisselingen).”

“Op dit moment hebben wij geen ‘hulp’ nodig anders dan faciliteren in verduurzamingsplannen, zorgen dat er een SMP komt en er geen vertraging ontstaat in vergunningstrajecten, [en] instemming als we bewoners een andere woning aanbieden om woningen met een slecht label aan te pakken of leeg te krijgen.”

4. Reflectie op de resultaten

- Vergelijking met eerdere edities en variatie tussen gemeenten
- De samenwerking is vrij goed, maar er zijn zeker nog aandachtspunten
- Gemeenten en woningcorporaties kunnen samen versnellen
- Vooruitgang, zorgen, en aanhoudende onduidelijkheid

Reflectie (1): Hoe verhouden zich de resultaten als we kijken naar ...

- **...eerdere edities?** De antwoorden op de meerkeuzevragen die in alle edities voorkomen, schetsen op vrijwel alle thema's hetzelfde, continue beeld: bij identificatie en bereiken van de groep huishoudens in energiearmoede zien we geen verbetering, en ook blijven de zorgen over de sociale en financiële kwetsbaarheid van huishoudens onverminderd hoog. Ook de vraag om meer regie en middelen vanuit het Rijk blijft hoog.
- Er is ook een lichte verschuiving: het vertrouwen in de toekomst neemt af. Dit is mogelijk het gevolg van de politieke ontwikkelingen sinds de meest recente Tweede Kamerverkiezingen en omdat er geen uitzicht wordt geboden op continuïteit van het beleid.
- Enige terughoudendheid bij het vergelijking van de resultaten is geboden. Hoewel veel gemeenten in meerdere edities zijn vertegenwoordigd, kan niet worden aangenomen dat antwoorden van dezelfde respondenten komen.
- **... grote en kleine gemeenten?** Wanneer het landelijk beeld (n=186) wordt vergeleken met antwoorden uit de kleinere gemeenten (K80, n=29) en de grotere gemeenten (G44, n=30) zien we de volgende verschillen: medewerkers van grote gemeenten geven aan dat zij makkelijker de energiearmoede middelen efficiënt wegzetten. Grote gemeenten geven aan dat zij iets meer financiële middelen nodig hebben, maar hier onvoldoende toegang tot hebben.
- **... gemeenten met veel en weinig energiearmoede?** Wanneer het landelijk beeld (n=186) wordt vergeleken met antwoorden uit gemeenten met veel energiearmoede* (n=25) en weinig energiearmoede (n=39) vallen twee punten op. Ten eerste geven gemeenten met relatief weinig energiearmoede aan dat hun rol in het aanpakken hiervan duidelijk is. Ten tweede hebben zij vaak minder zicht op wie deze groep huishoudens vormt en hoe zij het beste bereikt kunnen worden. Hoewel dit begrijpelijk is, kan het ertoe leiden dat bewoners die wél energiearmoede ervaren in deze gemeenten minder effectief worden geholpen.

*) Huishoudens met een laag inkomen en lage woningkwaliteit (LILEK) of een laag inkomen en hoge energierekening (LIHE). 'Veel' energiearmoede in de gemeente correspondeert met >6%, 'weinig' met <3%. Voor meer informatie zie [het rapport TNO 2024 R11693](#).

Reflectie (2): de samenwerking is vrij goed, maar er zijn zeker nog aandachtspunten

- Een groot deel van de gemeenten en woningcorporaties beoordeelt dat de samenwerking (best) goed gaat. Er zijn gedeelde belangen: energiearmoede terugdringen, betaalbaar wonen, en goede woningen realiseren. Verbeterpunten voor de samenwerking kunnen worden ingedeeld op drie thema's:
 - **Fixers en coaches:** woningcorporaties hebben hier vaart mee gemaakt, maar vinden dat gemeenten hun mensen en middelen (een stuk) efficiënter kunnen inzetten. Gemeenten zouden willen zien dat woningcorporaties energiecoaches en -fixers meer ruimte geven voor kleine maatregelen in de woning zoals waterzijdig inregelen.
 - **Woningrenovaties:** woningcorporaties hebben de gemeenten niet nodig, behalve waar zij obstakels weg kunnen halen. Gemeenten benoemen dat zij weinig inzicht hebben in de vastgoed- en onderhoudsplannen, en zij dit niet mee kunnen nemen bij het plannen van hun eigen beleid.
- **Warmtebron:** woningcorporaties benadrukken dat een betaalbare warmtebron essentieel is om energiearmoede aan te pakken. Op dit moment is de warmtetransitie vertraagd. Gemeenten zijn aan zet en zijn onvoldoende transparant, aldus de respondenten. Daarnaast hebben respondenten de indruk dat de Rijksoverheid nog steeds werkt aan de warmtewet en met flankerend beleid.
- Gemeenten zouden helderheid kunnen scheppen in de warmteplannen (vooral proces en richting), en het Rijk over de Warmtewet: hoe houd je de eindgebruikerskosten beheersbaar? Wat als een warmtenet niet handig is, en wie gaat de investeringen doen? Tegelijkertijd kunnen woningcorporaties duidelijk en transparant communiceren over onderhouds- en vastgoedplanning.
- De warmtetransitie is een uitdaging en in veel opzichten staat Nederland nog maar aan het begin. De meest concrete investeringsbeslissingen moeten nog komen, en er zijn signalen dat het daadwerkelijk aanleggen en in gebruik nemen van warmtenetten een lastig proces is. Het is daarom goed om de (frictie binnen de) samenwerking goed in de gaten te houden – vooral in warmtenetgebieden.

Reflectie (3): Gemeenten en woningcorporaties kunnen samen versnellen

- Woningcorporaties spelen een grote rol bij woningverbetering van huishoudens in energiearmoede. Alleen samen met gemeenten kunnen zij hun aanpak versnellen. Uit het onderzoek komen diverse aandachtspunten naar voren:
 - **Obstakels wegnemen:** gemeenten kunnen pragmatisch en voortvarend te werk gaan bij het aanpakken van bestaande barrières met betrekking tot vergunningverleningen en natuurbescherming. Zij kunnen een ook een regierol aannemen bij het aanpakken van frictie en vertraging bij gespikkeld bezit en VvE's.
 - **Concretere afspraken:** veel gemeenten hebben afspraken met woningcorporaties. De rol van de bestuurders kan hierin positief zijn, maar er wordt gewaarschuwd dat de neiging tot 'te algemene' afspraken niet zal leiden tot resultaat.
 - Er is bij woningcorporaties **weinig animo voor meer bindende afspraken**. Zelfs respondenten die hier wel een voorstander van zijn, verwachten niet dat bindende afspraken alleen de bestaande knelpunten zullen wegnemen. Dat neemt niet weg dat op project- of complexniveau afspraken met een duidelijke tijdslijn, en verdeling van taken en bijdragen wel degelijk zinvol kunnen zijn.
- **Betere afstemming:** in veel gevallen zijn plannen van woningcorporaties en gemeenten niet op elkaar afgestemd. Gemeenten hebben graag vroegtijdig inzicht in de plannen van woningcorporaties. Concreet worden hier de timing en keuze van verduurzaming en groot onderhoud, de beoogde labelsprongen, en de sloop- of verkoopplannen bedoeld. Woningcorporaties willen juist meer communicatie over de processen en denkrichtingen van de warmteplannen. De gemeenten zijn op dit moment bezig met het (opnieuw) gereed maken van warmteplannen – dit zou een goed moment kunnen zijn om woningcorporaties te betrekken.
- Een terugkomend onderdeel van afstemming is de wens om meer informeel overleg te hebben en een **heldere taakverdeling** over de verdeling van taken richting huur- en koopwoningen (met name bij gespikkeld bezit) en wat de beste inzet is van energiecoaches en -fixers. Woningcorporaties regelen fysieke verbeteringen aan hun woningen het liefst zelf, met hun eigen energiefixers of externe arbeidskrachten die ze zelf hebben opgeleid. Ze geven echter wel aan dat de gemeente coaches zou kunnen inschakelen om bewoners te helpen met de volgende zaken: gedragsverandering, het kritisch (her)overwegen van hun energiecontract, en eventuele hulp bij overstappen.

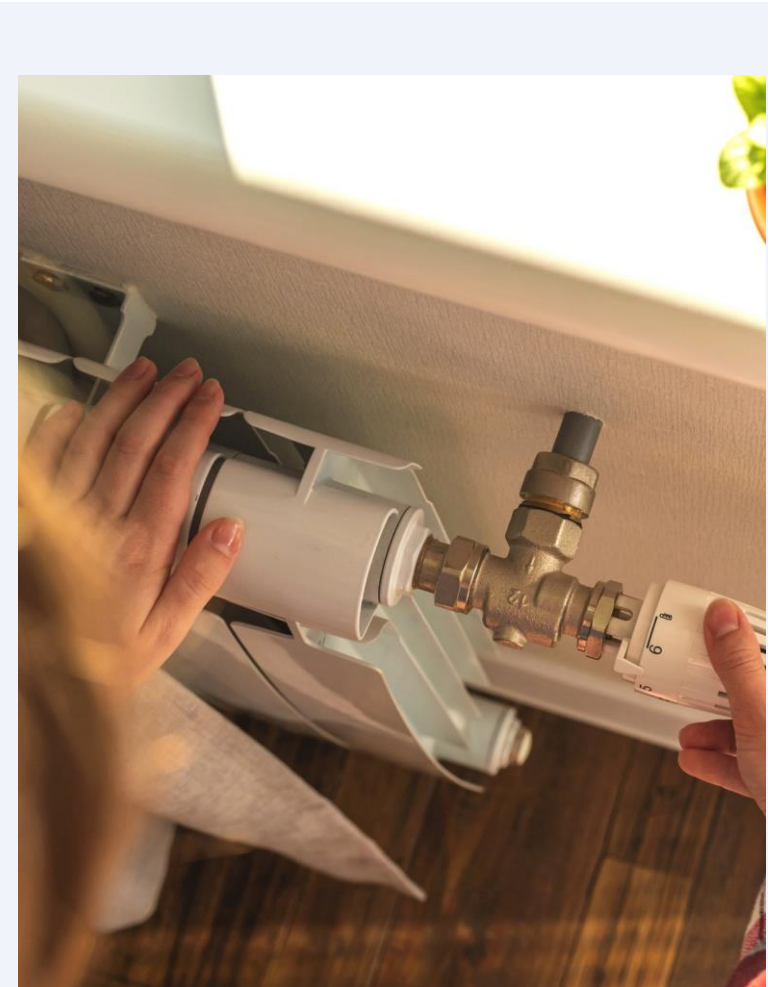
Reflectie (4): Vooruitgang, zorgen, en aanhoudende onduidelijkheid

- In de afgelopen jaren is grote vooruitgang geboekt. Veel woningen zijn verbeterd met kleine ingrepen, huishoudens weten steeds beter hoe ze hun energie-uitgaven beheersbaar kunnen houden, en er zijn ambitieuze plannen en afspraken voor woningrenovatie. Verder zijn er lokale ecosystemen van coaches en fixers opgezet, die aanzienlijke verbeteringen mogelijk maken.
- Toch blijven de zorgen onverminderd hoog. De groep huishoudens in energiearmoede is voor een deel nog steeds lastig te identificeren en bereiken. Bovendien is er geen vangnet als de energieprijzen plotseling sterk stijgen. Niet zelden worden renovaties gehinderd door knelpunten rondom 'gespikkeld bezit', vergunningverlening, en natuurbeheer. De warmtetransitie komt ook maar langzaam op gang.
- Het vertrouwen in de toekomst neemt af. Dit is mogelijk het gevolg van de recente politieke ontwikkelingen en omdat er geen uitzicht wordt geboden op continuïteit van het beleid. Met de huidige inzet en het voortdurende gebrek aan duidelijkheid over de middellange termijn wordt **onvoldoende momentum** gecreëerd.
- Bij woningcorporaties zit veel kennis en bewustzijn over het handelingsperspectief. Woningcorporaties kunnen of willen deze huishoudens echter geen voorrang geven. Ze hebben verder weinig zicht op waar de groep huishoudens in energiearmoede woont. Woningcorporaties kunnen net als gemeenten een inschatting maken op complexniveau, maar niet per huishouden. Na het moment dat de woning wordt toegekend, heeft de woningcorporatie geen inzage meer in de financiële situatie van huishoudens. Het kan dus voorkomen dat huishoudens weliswaar hun huur betalen, maar toch in (grote) financiële problemen zitten. Gemeenten kunnen overwegen – in overleg met de privacy officer – om toch de gegevens over de sociale situatie van bewoners delen, om woningcorporaties te helpen met het identificeren van huishoudens in energiearmoede.
- De warmtetransitie is nog niet duidelijk genoeg uitgewerkt. Antwoord op de volgende vragen ontbreekt nog: hoe worden de kosten voor huishoudens beheersbaar gehouden? Wat gebeurt er wanneer warmtenetten geen optie zijn? Onderkent de Rijksoverheid voldoende dat de transitie heel veel gaat kosten – en wie doet dan de investeringen? Uitblijven van helderheid staat een vlotte transitie in de weg, en dit heeft gevolgen voor energiearmoede(beleid).

In de volgende editie ...

Uit onze monitor blijkt dat gemeenten en woningcorporaties de warmtetransitie als een van de grote uitdagingen zien voor de toekomst. Een betaalbare warmtebron is een noodzakelijke voorwaarde om energiearmoede tegen te gaan, maar er is nog veel onduidelijkheid over de concrete uitvoering. Welke warmtebronnen worden gebruikt en waar? Wanneer worden warmtevoorzieningsprojecten gerealiseerd en wanneer worden huishoudens aangesloten? Wie doet de investering en wie draagt de kosten? Het antwoord op al deze vragen en keuzes kan van grote invloed zijn op energiearmoede.

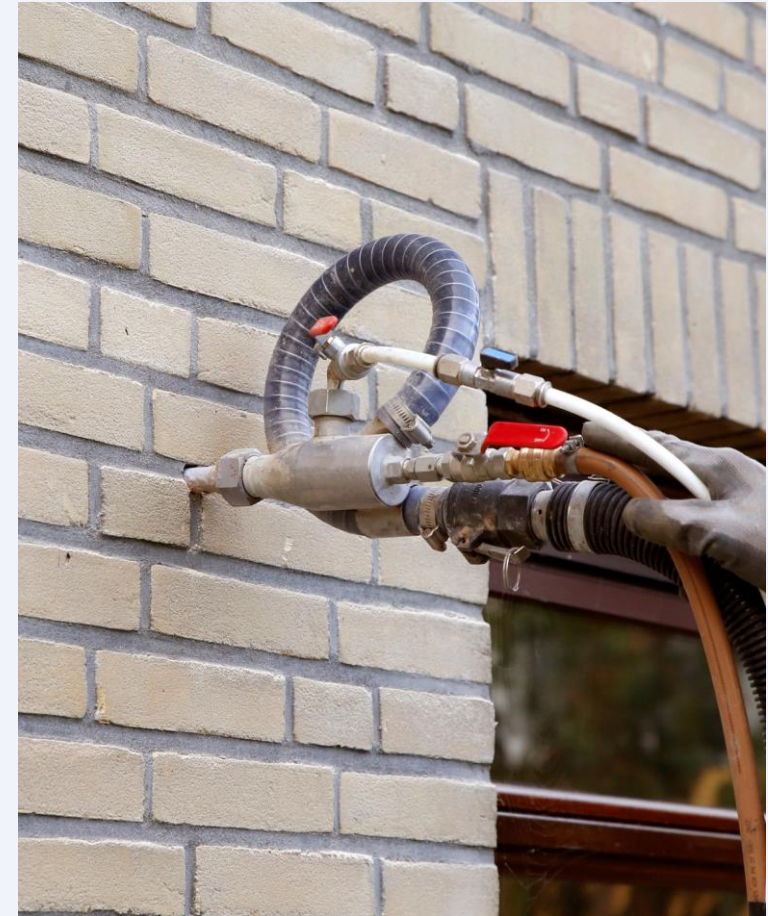
Voor de volgende editie van de halfjaarlijkse monitor, in mei 2025, zullen we dus nadrukkelijk doorvragen naar de uitdagingen en oplossingsrichtingen die gemeenten zien bij de **warmtetransitie** en hoe deze zich verhouden tot de aanpak van energiearmoede.

Publicaties in het verschiet

Door uitgebreid onderzoek krijgen we steeds meer inzicht in de aard en omvang van energiearmoede in Nederland. In het afgelopen half jaar heeft het Landelijk Onderzoeksprogramma Energiearmoede de volgende rapporten uitgebracht:

- Energiearmoedebeleid in Nederland en Europa [\[link\]](#)
- Verhalen van mensen in energiearmoede [\[link\]](#)
- Halfjaarlijkse monitoring bij gemeenten over de uitvoering van energiearmoedebeleid [\[link\]](#)
- Kenmerken van effectieve energiehulp in Nederland [\[link\]](#)
- CBS-TNO Monitor energiearmoede, tabellenset 2019 t/m 2023 [\[link\]](#)
- TNO-CBS Monitor Energiearmoede 2019-2023 [\[link\]](#) en kaart [\[link\]](#)
- Toekomstmogelijkheden van energiehulporganisaties en medewerkers [\[link\]](#)
- De energiearmoedekloof in Nederland [\[link\]](#)
- Effecten van renovaties [\[link\]](#)

Colofon

Publicatie: TNO M12261

Datum: November 2024

Project: Landelijk Onderzoeksprogramma Energiearmoede (060.52803)

Dit onderzoek maakt deel uit van het Landelijk Onderzoeksprogramma Energiearmoede dat wordt uitgevoerd door TNO in samenwerking met de ministeries van Klimaat en Groene Groei (KGG), Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland, Noord-Brabant, de RVO, de VNG en het CBS. Het programma wordt gefinancierd met subsidie van de genoemde ministeries en provincies.

Auteurs: Xander van Tilburg, Thomas Schuurman-Hess, en Koen Straver

Reviewers: Batoul Mesdaghi en Marijn Rijken

Contact: xander.vantilburg@tno.nl

Afbeeldingen:

- Voorblad: TNO Beeldbank
- Pagina 17: Mariette Carstens
- Pagina 22: Monkey Business Images/Shutterstock
- Pagina 27: Vlad Yushinov
- Pagina 28: www.corlaffra.com
- Pagina 29: Siebe Swart

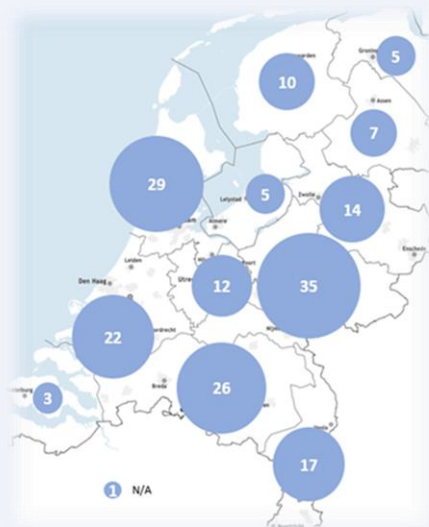
Onderzoeksmethode

- In Oktober 2024 heeft TNO beleidsmedewerkers uit alle Nederlandse gemeenten gevraagd een enquête in te vullen over energiearmoede. Hiervoor heeft TNO haar contactenlijst uit de eerste vier edities van de enquête (november 2022, mei 2023, november 2023, en mei 2024) gebruikt, en aangevuld met contacten uit eerdere samenwerkingen met gemeenten en provincies op dit thema.
- In September 2024 heeft TNO gemeenten waarvan zij geen contactgegevens had binnen dit onderzoek aangeschreven met het verzoek om TNO in contact te brengen met de juiste beleidsmedewerkers. Zo zijn circa 500 mensen benaderd. In oktober heeft de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) dit onderzoek onder de aandacht gebracht bij haar leden. 186 beleidsmedewerkers uit 168 gemeenten hebben de enquête ingevuld.
- In September 2024 heeft TNO 249 in Nederland geregistreerde woningcorporaties aangeschreven met het verzoek om aan het onderzoek mee te doen. Daarnaast heeft AEDES, de vereniging van woningcorporaties in Nederland, het onderzoek bij haar leden onder de aandacht gebracht. 40 medewerkers van woningcorporaties hebben de enquête ingevuld.
- De online enquête bestond uit vijf blokken met meerkeuzevragen en een tweetal open vragen, allemaal over de aanpak van energiearmoede. Respondenten zijn gevraagd om te antwoorden naar hun persoonlijke mening en oordeel, vanuit hun professionele expertise. De resultaten geven dus niet de officiële standpunten van de gemeenten of woningcorporaties weer, maar geven een goed beeld van wat er speelt en waar beleidsmedewerkers zich (geen) zorgen over maken. De resultaten zijn geanonimiseerd en niet te herleiden naar individuele respondenten.
- Om tot de resultaten van de meerkeuzevragen te komen zijn de antwoorden van alle respondenten geteld. Alle antwoorden zijn even zwaar meegeteld, ongeacht de grootte van de gemeente of de woningcorporatie, of het aantal respondenten (in 32 gemeenten hebben twee respondenten de vragenlijst ingevuld en in één geval hebben drie deelnemers uit dezelfde gemeente de vragenlijst ingevuld).
- Antwoorden op de open vragen beslaan ruim 30 pagina's (500 woorden per pagina) en zijn hier samengevat weergegeven.

Onderzoeksdata

Nov 2024

- 186 respondenten uit 168 gemeenten en de volgende dossiers:
 - Energie- en duurzaamheid (80), sociaal domein (21), volkshuisvesting (3), meerdere thema's (79), of geen van deze thema's (3).
 - 30 respondenten uit de 24 grotere gemeenten (G44).
 - 29 respondenten uit de 80 kleinste gemeenten (K80).
 - 25 respondenten uit gemeenten met veel energiearmoede (>6%)
 - 39 respondenten uit gemeenten met weinig energiearmoede (<3%)

86% (145 van 168) van de gemeenten in de editie van november 2024 waren in eerdere edities ook vertegenwoordigd. Voor 14% (23 van 168) was de deelname voor het eerst.

- 40 respondenten vanuit woningcorporaties
- Een groot deel heeft bezit in meer dan één gemeente.
 - 20 deelnemende corporaties hebben 5.000-20.000 woningen in bezit, 6 hebben meer dan 20.000 woningen in bezit.

Gemeenten	1	2	3	4	5
Editie	nov-22	mei-23	nov-23	mei-24	Nov-24
Respondenten					
Aantal respondenten	201	133	165	210	186
Aantal gemeenten	149	105	135	174	168
	44%	31%	39%	51%	49%
Naar grootte					
Groot (G44)	28	19	35	32	30
Midden	138	77	89	122	127
Kleinste (K80)	35	37	41	56	29
Naar aandachtsgebied					
Energie	97	59	71	89	80
Sociaal	40	29	21	34	21
Huisvesting	4	1	2	1	3
Meerdere/geen	79	44	71	86	82

Selectie steunmaatregelen gerelateerd aan energiearmoede - Rijksoverheid

2021

- SPUK: € 150 miljoen voor gemeenten om energiearme huishoudens te helpen.

2022

- Verlaging energiebelasting op elektriciteit voor huishoudens en bedrijven.
- Teruggave energiebelasting verhoogd van € 560 naar € 785.
- SPUK: additionele €150 miljoen voor gemeenten om energiearme huishoudens te ondersteunen.
- Verhoging energietoeslag voor uitkeringsgerechtigden en mensen die 120% van het sociaal minimum verdienen, van €200 naar €800 en vervolgens naar €1300. Deze verhoogde toeslag wordt in 2023 opnieuw uitgekeerd. Gemeenten kunnen al in 2022 €500 van de energietoeslag voor 2023 uitkeren.
- Energiebelasting verlaagd van 21% naar 9% (aardgas, elektriciteit en stadsverwarming).
- Verhoging minimumloon en daaraan gekoppelde uitkeringen met 10%.
- Prijsplafond: huishoudens met een gemiddeld verbruik betalen de gemiddelde energieprijzen van januari 2022 (40 cent/KWh en € 1.45 m³ gas). Het plafond gaat in vanaf januari 2023. De kosten gelden bij een verbruik van 2900 kWh en 1200 m³ gas.
- Tegemoetkoming van € 190 voor alle huishoudens met een stroomaansluiting in november en december 2022.
- Huishoudens met een verzamelinkomen tot € 45.014 per jaar hoeven vanaf 1 november geen rente te betalen op een lening bij het Nationaal Warmtefonds om hun koophuis te verduurzamen.

2023

- SPUK: additionele € 200 miljoen voor het tegengaan van energiearmoede door de inzet van o.a. fix-brigades.
- SPUK: € 306 miljoen voor de lokale aanpak isolatie van ruim 200.000 woningen.
- Rijksbijdrage aan het private initiatief “Tijdelijk Noodfonds Energie”.
- Sinds 25 april 2023 kunnen huishoudens met blokverwarming compensatie voor hun energierekening aanvragen. De hoogte van de compensatie hangt ervan af of mensen een gedeelde aansluiting hebben voor alleen warmte of elektriciteit, of voor beide.
- Dit betreft een reservering voor een bijdrage van het Rijk aan het Tijdelijk Noodfonds Energie in 2024. Het Noodfonds streeft ernaar om per januari 2024 weer te starten.
- DUO keert begin 2024 een eenmalige tegemoetkoming uit aan studenten voor de energiekosten.
- Om de koopkracht te bevorderen en de armoede te bestrijden zijn middelen gereserveerd voor een energietoelage in 2024.
- SPUK Kansrijke Wijk: ter ondersteuning van de 20 gebieden uit het NPLV, die kampen met gestapelde problemen op het gebied van wonen, onderwijs, armoede, veiligheid en gezondheid. Deze uitkering kan onder meer gebruikt worden voor het opleiden van werkzoekenden tot energiefixers.

2024 (Stand November)

- Het Tijdelijk Noodfonds Energie heeft opengestaan van 22 januari, tot 20 maart 2024.
- Op Prinsjesdag heeft het kabinet laten weten dat er ook in 2025 en 2026 geld is gereserveerd voor een fonds om huishoudens te ondersteunen bij het betalen van de energierekening

Selectie recente kamerbrieven (1)

- 20221107 Beantwoording vragen over tijdelijk prijsplafond; EZK [\[link\]](#)
- 20221107 Ondersteuning doe-het-zelfmaatregelen; BZK [\[link\]](#)
- 20221121 Vaste energiecontracten in de consumentenmarkt; EZK [\[link\]](#)
- 20221128 Tijdelijk Noodfonds Energie; SZW [\[link\]](#)
- 20221222 Gezamenlijke afspraken van verhuurders, gemeenten en het Rijk over maatwerk bij het voorkomen van huisuitzettingen tijdens de energie- en inflatiecrisis; BZK [\[link\]](#)
- 20221223 Versnelling verduurzaming gebouwen in beheer van Verenigingen van Eigenaars (VvE's); BZK [\[link\]](#)
- 20230127 Aanbieding monitor energiearmoede in Nederland; EZK/SZW [\[link\]](#) 20230207 Lancering tijdelijk noodfonds energie; SZW [\[link\]](#)
- 20230214 Cijfers TNO-rapport 'Energiearmoede in Nederland 2022'; SZW [\[link\]](#)
- 20230222 Verkenning instrumenten voor gerichte compensatie huishoudens kwetsbaar voor hoge energieprijzen na 2023; meerdere ministeries [\[link\]](#)
- 20230317 Versnelling aanpak energiearmoede gebouwde omgeving; BZK [\[link\]](#)
- 20230428 Uitkomsten verkenning instrumenten voor gerichte compensatie huishoudens kwetsbaar voor hoge energieprijzen na 2023; meerdere ministeries [\[link\]](#)
- 20230531 Antwoord op vragen van het lid Kröger over de Voorjaarsbesluitvorming Klimaat; EZK [\[link\]](#)
- 20230602 Kabinetsappreciatie WRR-rapport Rechtvaardigheid in klimaatbeleid; EZK/I&W [\[link\]](#)
- 20230906 Structureel opschalen (ver)bouwcapaciteit; meerdere ministeries [\[link\]](#)
- 20230616 Voorjaarsbesluitvorming klimaat, gebouwde omgeving en voortgangsrapportage PVGO; BZK [\[link\]](#)
- 20230623 Concept-update Integraal Nationaal Energie- en Klimaatplan; EZK [\[link\]](#)
- 20230627 Antwoord op vragen van de leden Inge van Dijk en Bontenbal over het bericht 'Eigen Huis: subsidieaanvraag voor groen huis rompslomp'; BZK [\[link\]](#)
- 20230905 VvE-Versnellingsagenda verduurzaming; BZK [\[link\]](#)
- 20230905 VvE-versnellingsagenda verduurzaming gebouwen in beheer van Verenigingen van Eigenaars; BZK [\[link\]](#)
- 20230623 Concept-update Integraal Nationaal Energie- en Klimaatplan; EZK [\[link\]](#)

Selectie recente kamerbrieven (2)

- 20230627 Antwoord op vragen van de leden Inge van Dijk en Bontenbal over het bericht 'Eigen Huis: subsidieaanvraag voor groen huis rompslomp'; BZK [\[link\]](#)
- 20230905 VvE-Versnellingsagenda verduurzaming; BZK [\[link\]](#)
- 20230905 VvE-versnellingsagenda verduurzaming gebouwen in beheer van Verenigingen van Eigenaars; BZK [\[link\]](#)
- 20230918 Antwoord op vragen van de leden Thijssen en Kröger over het artikel 'Vrees voor stijging gasprijs: Nederland onderschat de risico's'; EZK [\[link\]](#)
- 20230918 Gemeentenuws van SZW 2023- speciale editie (over energiearmoede); SZW [\[link\]](#)
- 20231003 Wet Energietoeslag 2023 aangenomen; SZW [\[link\]](#)
- 20231004 Aanpak natuurinclusief isoleren met de handvatten en vervolgstappen; BZK [\[link\]](#)
- 20231110 Schriftelijke antwoorden op vragen gesteld tijdens de eerste termijn van de begrotingsbehandeling van Economische Zaken en Klimaat; EZK/BZK [\[link\]](#)
- 20231010 Reactie kabinet op commissie sociaal minimum; SZW [\[link\]](#)
- 20230914 Position paper Aedes t.b.v. rondetafelgesprek Verduurzaming van de woningvoorraad en aanpak energiearmoede; [\[link\]](#)
- 20230914 Position paper NVDE t.b.v. rondetafelgesprek Verduurzaming van de woningvoorraad en aanpak energiearmoede; [\[link\]](#)
- 20230914 Position paper SVH t.b.v. rondetafelgesprek Verduurzaming van de woningvoorraad en aanpak energiearmoede; [\[link\]](#)
- 20231010 Reactie kabinet op commissie sociaal minimum; SZW [\[link\]](#)
- 20230914 Position paper Aedes t.b.v. rondetafelgesprek Verduurzaming van de woningvoorraad en aanpak energiearmoede; [\[link\]](#)
- 20230914 Position paper NVDE t.b.v. rondetafelgesprek Verduurzaming van de woningvoorraad en aanpak energiearmoede; [\[link\]](#)
- 20230914 Position paper SVH t.b.v. rondetafelgesprek Verduurzaming van de woningvoorraad en aanpak energiearmoede; [\[link\]](#)
- 20231016 Gemeentenuws van SZW 2023- speciale editie; SZW [\[link\]](#)
- 20231201 Fiche: Aanbeveling energiearmoede; BZ [\[link\]](#)
- 20231206 Tijdelijk Noodfonds Energie 2024; SZW [\[link\]](#)
- 20231215 Voortgang Programma Regio's aan de grens; BZK [\[link\]](#)

Selectie recente kamerbrieven (3)

- 20240116 Appreciatie Eindverslag kennisthema Rondkomen vaste commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid; SZW [\[link\]](#)
- 20240215 Stand van zaken Tijdelijk Noodfonds Energie; SZW [\[link\]](#)
- 20240220 Verslag van de Energieraad van 19 december 2023; EZK [\[link\]](#)
- 20240311 Onderzoek nationaal emissieplafond voor ESR-sectoren; EZK [\[link\]](#)
- 20240313 Reactie op verzoek commissie over het Berenschot-rapport 'De energierekening in 2023 en 2035 vergeleken' van Essent; EZK [\[link\]](#)
- 20240315 Fiche: Mededeling EU-klimaatdoelstelling 2040; BZ [\[link\]](#)
- 20240425 Tussentijdse update interdepartementale aanpak van energiearmoede; meerdere ministeries [\[link\]](#)
- 20240610 Motie van het lid Kröger over binnen verduurzamingsubsidies voor de gebouwde omgeving sturen op een eerlijke verdeling tussen inkomensgroepen, aangenomen [\[link\]](#)
- 20240611 Verslag van een wetgevingsoverleg over regels over energiemarkten en energiesystemen (Energiewet); EZK [\[link\]](#)
- 20242106 Update van het Integraal Nationaal Plan Energie en Klimaat 2021-2030 [\[link\]](#)
- 20242707 Monitor Energiearmoede 2023; KGG; [\[link\]](#)
- 0242410 Monitor Energiesysteem 2024 [\[link\]](#)
- 20242410 Klimaat en Energieverkenning [\[link\]](#)
- 20242410 Kabinetsreactie op de jaarverslagen 2023 van de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman; BZK; [\[link\]](#)
- 20241106 Brief aan de regering: Tegengaan Energiearmoede; KGG, SZW, VROM [\[link\]](#)

Xander van Tilburg
Thomas Schuurman-Hess
Koen Straver

November 2024

TNO 2024 M12261